

Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet

Bakgrund

Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden (nämnden) har granskat omständigheterna kring ett beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation som fattades av en åklagare vid Åklagarmyndigheten (åklagarområde Syd-Öst) den 16 oktober 2024 efter ansökan av Polismyndigheten (region Syd). Beslutet fattades med tillämpning av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen).

Inhämtningen omfattade en period om sex månader och avsåg uppgifter om meddelanden som hade överförts till eller från ett mobiltelefonnummer och uppgifter om i vilket geografiskt område mobiltelefonen hade funnits. I beslutet angavs att åtgärden var av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Som brottslig verksamhet angavs i beslutet grovt penningtvättsbrott.

Rättsliga utgångspunkter

Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation får göras om åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar bl.a. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år (2 § första punkten inhämtningslagen).

Sedan den 1 september 2024 får uppgifter även hämtas in om åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som kan antas utövas i organiserad form eller systematiskt och som innefattar viss uppräknad ekonomisk brottslighet eller tillgreppsbrotslighet (2 a § inhämtningslagen).

Minimistrafvet för grovt penningtvättsbrott är fängelse i sex månader. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värden, om de brottsliga åtgärderna har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av särskilt farlig art (5 § lagen [2014:307] om straff för penningtvättsbrott).

Utredningen

Nämnden har ställt frågor till den beslutsfattande åklagaren gällande bl.a. grunden för inhämtningsbeslutet och de omständigheter som legat till grund för bedömningen att brottet var grovt. Åklagaren har uppgett bl.a. följande. Beslutet fattades rätteligen med stöd av 2 a § inhämtningslagen. Hon minns att hon ställde frågan varför brottet bedömdes som grovt, men minns tyvärr inte svaret. Hon utgick från att det svar som hon fick framgick av polisens samlade underrättelsematerial. Numera ber hon den ansökande myndigheten att anteckna eventuella kompletteringar eller förtydliganden på föredragningsunderlaget.

Nämndens bedömning

I beslutet har felaktigt angetts att inhämtningen avser brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Med andra ord har fel rättslig grund angetts för beslutet. Nämnden betonar därför vikten av noggrannhet vid beslutsfattande i inhämtningsärenden.

Grovt penningtvättsbrott är ett sådant brott som kan ligga till grund för inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation om den brottsliga verksamheten kan antas utövas i organiserad form eller systematiskt. Utifrån de omständigheter som anges i föredragningsunderlaget invänder nämnden inte mot att den brottsliga verksamheten i det aktuella fallet kunde antas utövas i organiserad form eller systematiskt. Enligt nämnden framgår det däremot inte av handlingarna i inhämtningsärendet vilka omständigheter som legat till grund för bedömningen att penningtvättsbrottet var ett grovt brott. Nämnden betonar därför vikten av att alla omständigheter som är av betydelse för beslutet tydligt framgår av handlingarna i inhämtningsärendet. Nämnden är vidare kritisk till att åklagaren, med anledning av nämndens frågor, inte bemödat sig om att kontrollera de närmare omständigheterna i ärendet. Det är trots allt positivt att åklagaren numera har som rutin att uppmana den ansökande myndigheten att anteckna eventuella kompletteringar eller förtydliganden på underlaget.

Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Eva Melander Tell, Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Matheus Enholm, Stephen Jerand, Helene Odenjung och Per Schöldberg (enhälligt).

Föredragande: Anna Welsapar

Expediering till:

Södra Skånes åklagarkammare (dnr IHL-30-77-2024)

För kännedom till:

Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen

Åklagarmyndigheten, utvecklingscentrum